

Europaforum Norra Sveriges Arbetsprogram

**Antaget vid Europaforum Norra Sveriges
rapportörmöte, den 28 augusti 2020.**

Innehållsförteckning

Inledning/Förord	3
Del 1: Arbetssätt	4
Lagrum och styrande förutsättningar	4
Norra Sveriges EU-politik är kunskap om norra EU	4
Målen med det gemensamma påverkansarbetet	4
Norra Sveriges EU-politik struktureras i påverkansområden	5
Norra Sveriges EU-politik drivs av Rapportörer	5
Rapportörer	5
Ordförande och vice ordförande	5
Europaforums sekretariat	6
Norra Sveriges EU-politik beslutas i konsensus	6
Rapportörsmöten	6
Europaforums årliga forum och utökade rapportörsmöten	6
Norra Sveriges EU-politik bekostas av lika engagemang och resurser	6
Tjänstemannastöd	6
Samordnade beredningsgrupp	6
Kostnader	6
Norra Sveriges EU-politik förstärks genom samverkan	7
North Sweden European Office	7
Northern Sparsely Populated Areas (NSPA)	7
Andra aktörer i norra Sverige	7
Andra europeiska politiska nätverk	7
Del 2: Påverkansområden	8
Påverkansområde: Sammanhållningspolitik	9
Syfte och mål med påverkansområdet sammanhållningspolitik	9
EU:s sammanhållningspolitik påverkas av flera parallella processer	10
EU-kommissionens arbetsprogram	10
Flernivåstyre och partnerskapsprincipen	10
EU:s långtidsbudget	11
EU:s territoriella agenda	11

EU:s arbete med arktiska frågor	11
Påverkansområde: Miljö, Energi och Klimat	12
Syfte och mål med påverkansområdet Miljö, Energi och Klimat	12
EU:s Miljö-, energi- och klimatpolitik påverkas av flera parallella processer	12
EU:s klimatlag	13
Cirkulär ekonomi	13
Livsmedelsproduktion	13
Biologisk mångfald	13
Infrastruktur för alternativa drivmedel	13
Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse reglerar utsläppskraven	13
Finansieringsinstrument för ett hållbart Europa.	14
Energiunionen	14
EU:s skogsstrategi	14
Ramdirektivet för vatten	14
Påverkansområde: Forskning och innovation samt näringslivspolitik	15
Syfte och mål med påverkansområdet Forskning och innovation samt näringslivspolitik	15
EU:s Forskning och innovation samt näringslivspolitik påverkas av flera parallella processer	16
Finansieringsinstrument för forskning och innovation	16
Näringspolitik för SME och mikroföretag i glesbefolkade områden	16
Kompetensförsörjningspolitik som gynnar EU:s glesbefolkade regioner	16
Digitalisering	16
Råvarubaserad industri	16
Smart specialisering och utveckling av näringslivet	16
Påverkansområde: Infrastruktur	17
Syfte och mål med påverkansområdet infrastruktur	17
EU:s infrastrukturpolitik påverkas av flera parallella processer	18
Revideringen av TEN-T	18
Stärka det nordiska perspektivet i den europeiska transportpolitiken	18
Utformningen av instrument för finansiering av infrastrukturprojekt	18
Strategin för hållbar och smart mobilitet	19
Arktis och infrastrukturfrågorna	19
Flygets betydelse inom Europaforums område	19
European Rail Traffic Management System (ERTMS)	20

Inledning/Förord

I mer än 20 år har de politiska församlingarna i Sveriges fyra nordligaste regioner samlats i Europaforum Norra Sverige (EFNS) för att positionera sig i gemensamt viktiga frågor med EU-koppling. Vi vill påverka och styra vår utveckling och EFNS fungerar som en enande kraft, att stå eniga ger ökad tyngd till vårt påverkansarbete – tillsammans blir vår röst starkare.

En aktiv bevakning av politikutvecklingen på EU-nivå är viktig för att i tidigt skede kunna föra fram synpunkter och kunskap i beslutsprocesser. Vår stora framgångsfaktor är samarbetsmetoden, det vill säga samarbete utan partipolitik mellan aktörer på lokal, regional, nationell och EU-nivå och i syfte att gynna norra Sveriges intressen i EU-politiken.

Om vi ser tillbaka på det arbetet vi gjort så handlar Europaforum om att enat berätta och åter beskriva vilka förutsättningar och möjligheter det finns i norra Sverige. Några resultat är att norra Sverige återkommande får gehör i förhandlingar om EUs budget i form av gleshetsallokeringar, norra Sverige finns med på EUs infrastrukturkarta (TEN-T) och flera av EUs forskningsansatser är inriktade på ämnen som forskas i norra Sverige.

EFNS:s arbetsprogram förklarar arbetssättet (del 1) och ger inriktningen på det fortsatta arbetet med att delta i EU:s framtida politik (del 2). Genom vårt arbete bidrar vi till att påverka frågor som är viktiga för norra Sveriges tillväxt men också Sveriges och hela unionens tillväxt. EU behöver mer samarbete – inte mindre!

Glenn Nordlund (S)
Ordförande EFNS
Region Västernorrland

Åsa Ågren Wikström (M)
Vice ordförande EFNS
Region Västerbotten

Jonny Lundin (C)
Region Västernorrland

Nils-Olov Lindfors (C)
Region Norrbotten

Elise Ryder Wikén (M)
Region Jämtland Härjedalen

Erik Lövgren (S)
Kommunförbundet
Västernorrland

Britta Flinkfeldt (S)
Norrbottens Kommuner

Robert Uitto (S)
Region Jämtland Härjedalen

Rickard Carstedt (S)
Region Västerbotten

Anders Josefsson (M)
Norrbottens Kommuner

Thomas Andersson (C)
Region Jämtland Härjedalen

Ann Åström (S)
Region Västerbotten

Daniel Danielsson (C)
Kommunerna i Jämtlands
län

Del 1: Arbetsätt

Lagrum och styrande förutsättningar

Bakom överenskommelsen att prioritera och samarbeta i Europaforum Norra Sverige (EFNS) står de regionala politiska organisationerna som arbetar med regionala utvecklingsfrågor, det vill säga regionerna i Norrbotten, Västernorrland, Västerbotten och Jämtland Härjedalen samt kommunförbundet i Västernorrland och Norrbotten.

EFNS rapportörerna har mandat att samordna, bevaka och påverka EU-politik i de avseenden som berör norra Sverige. Mandatet bottnar i den överenskommelse som uppdragsgivarna har om att samarbeta och prioritera nätverket, i respektive regions styrdokument och i det politiska mandat rapportören har i sin organisation.

Grundläggande förutsättning för samarbetet är att nätverket behandlar politikområdenas europeiska dimension och att forumets beslut och prioriteringar antas i konsensus. Regionerna bidrar till nätverket med samma engagemang och resurser.

Norra Sveriges EU-politik är kunskap om norra EU

EFNS är ett långsiktigt och strategiskt arbete i frågor som berör de fyra nordligaste länen med tydlig koppling till politik och lagstiftning på EU-nivå. Genom EFNS vill uppdragsgivarna i ett tidigt skede kunna föra fram synpunkter och kunskap i beslutsprocesser och vara en aktiv del i säkerställandet av ett gott flernivåstyre.

Målen med det gemensamma påverkansarbetet

- **Stödja Europeisk sammanhållning**
Europaforum Norra Sverige vill påvisa sammanhållningspolitikens betydelse för utvecklingen i norra Sverige och hur det skapar europeiska mervärden. Arbetet med EU:s fonder har i stor utsträckning varit helt avgörande för regional tillväxt och ökad sysselsättning. Det är EFNS uppfattning att regionala skillnader och utmaningar ökar i Europa samtidigt som vi är mer beroende av varandra för att skapa utveckling.
- **Utveckla och bidra till ett gott flernivåstyre**
Den regionala nivåns betydelse har ökat över tid, regionerna präglas av allt större självständighet i och med ökat ansvar. I samarbetet EFNS förenas viljan att länka samman regioner och kommuner i norra Sverige med ambitionen att påverka EU:s beslutsfattande. Norra Sverige påverkas av beslut som fattas på EU-nivå därför är en aktiv bevakning av politikutvecklingen på EU-nivå viktig. Vi måste i tidigt skede föra fram våra synpunkter och vår kunskap i beslutsprocesser och EFNS tar därför en aktiv roll i flernivåstyret.
- **Säkerställa att norra Sveriges intressen tillvaratas när EU utformar politik**
För norra Sverige är det särskilt angeläget att beslut fattas som beaktar och tillgodoser de särskilda förutsättningar och möjligheter som präglar dess geografi. Det finns angivet i Sveriges anslutningsfördrag och artikel 174 i Lissabonfördraget, att särskild hänsyn ska tas till "regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet".
- **Öka kunskap och medvetenhet om EU-politik i politiska organ i norra Sverige**
EU styr norra Sveriges möjligheter till utveckling genom lagstiftningar och kapital. Uppåt 60 procent av besluten i fullmäktige i regioner och kommuner har en koppling till EU. EFNS

positioner öppnar inte bara upp till inspel på EU och nationell nivå utan också diskussioner om EU politik i de politiska organen i norra Sverige

- **Föra EU-politiken närmare medborgarna i norra Sverige**

EFNS positioner är norra Sveriges svar på olika EU beslut. Genom pressmeddelanden och nyheter förmedlar EFNS till medborgarna deras politiska företrädares syn på EU politiken.

Norra Sveriges EU-politik struktureras i påverkansområden

I syfte att uppnå målen med Europaforum norra Sverige har rapportörerna valt att strukturera arbetet inom påverkansområden. Del 2 av arbetsprogrammet är uppdelad i ett avsnitt per påverkansområde. Avsnitten beskriver aktuella EU processer inom området och vad EFNS vill åstadkomma genom sin gemensamma politik.

Det blir allt vanligare att en och samma position spänner över flera av EFNS:s prioriterade påverkansområden. När så är fallet samarbetar grupperna kring framtagandet av position.

Norra Sveriges EU-politik drivs av Rapportörer

Rapportörer

EFNS fyra påverkansområden drivs av en rapportör från vardera region. Varje påverkansområde har en sammankallande rapportör. Fördelningsprincipen är en sammankallande rapportör per region. Antalet rapportörer i Europaforum är tre per region med ett tillfälligt undantag för Jämtland Härjedalen för mandatperioden 2018-2022 som fattades på rapportörmötet den 2020-03-06.

Arbetet i nätverket bygger på gemensamma ståndpunkter – positionspapper. Positionerna tas alltid i konsensus, över parti- och länsgränser. Rapportörerna är ansvariga för innehållet i positionerna och dess förankring på hemmaplan.

Rapportörerna ska företräda sakkunskap i forumets prioriterade områden, vara föredragande och företräda EFNS externt. I samband med rapportörmöten återger rapportörerna aktiviteter och arbete som skett sedan föregående möte. Den samordnande rapportören har en viktig roll i att säkerställa samarbetet mellan de olika arbetsgrupperna.

Rapportörerna har även ett uppdrag att intressebevaka sina respektive påverkansområden och lyfta fram eventuella frågeställningar till tjänstepersonerna.

Ordförande och vice ordförande

Rapportörerna utser inom sig en ordförande och en vice ordförande för en mandatperiod. Valen bekräftas på det årliga forumet.

Europaforums sekretariat

Rapportörerna utser vilken regional utvecklingsdirektör som ansvarar för sekretariatet. Detta bör ske så snart de nya rapportörerna, ordförande och vice ordförande valts. Vägledande bör vara att ordförande och sekretariat tillhör olika regioner. Sekretariatet har till uppgift att säkerställa att arbetssätt som beskrivs i arbetsprogrammet efterföljs.

Norra Sveriges EU-politik beslutas i konsensus

Rapportörsmöten

Samtliga rapportörer träffas regelbundet vid så kallade rapportörsmöten. Vid rapportörsmötena diskuteras innehåll, påverkansmöjligheter och gemensamma åtgärder i aktuella EU frågor. Rapportörsmötena godkänner positionspapper och avgör frågor som inte når konsensus på de utökade och årliga forumen.

Europaforums årliga forum och utökade rapportörsmöten

Syftet med utökade rapportörsmöten och årliga forum är bjuda in beslutsfattare och högre tjänstepersoner från EU och nationell nivå till dialog med regionala och lokala politiker från norra Sverige. Genom att utöka med fler politiska företrädare från norra Sverige som ska enas i positioner kontrolleras samstämmigheten av EFNS politik samtidigt som det bidrar till att öka kunskap och medvetenhet om EU-politik i politiska organ i norra Sverige.

Ambitionen är att de positioner som kan vänta in det årliga forumet eller utökade rapportörsmötet ska lyftas då för beslut. Positioner som är antagna under året redovisas på det årliga forumet.

Det årliga forumet är öppet för alla berörda och antar eventuella revideringar av arbetssätt och påverkansområden. Värdskapet för årliga forumen roterar mellan regionerna: Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland. Det utökade rapportörsmötet är begränsat till antal per region och genomförs i Bryssel eller Stockholm.

Norra Sveriges EU-politik bekostas av lika engagemang och resurser

Tjänstemannastöd

EFNS har fem tjänstemannagrupper - en per påverkansområde och en kommunikatörsgrupp. Varje region tillhandahåller minst en tjänsteperson per grupp. Anställda vid regionkontoret i Bryssel, North Sweden European Office, ingår i lämpliga arbetsgrupper. Tjänstepersonerna ska säkerställa att rapportörerna får den sakkunskap som krävs.

Sekretariatet har uppdraget att ta fram förslag på samordnade tjänstepersoner för arbetsgrupperna inför ny mandatperiod. Förslaget ska godkännas av rapportörerna.

Samordnade beredningsgrupp

För att förstärka samarbetet mellan påverkansområdena utgör de samordnade tjänstepersonerna en beredningsgrupp tillsammans med sekretariatet och direktören för North Sweden European office. Gruppens arbete syftar till att bevaka och utveckla tempo och kvalitet i EFNS:s arbete

Kostnader

EFNS har ingen gemensam budget. Kostnader som betalas av respektive organisation är: deltagaravgifter, arbetstid, traktamenten, resor och boende.

Gemensamma kostnader ska förankras hos sekretariatet innan kostnaden tas och i möjligaste mån faktureras direkt till sekretariatet. Gemensamma kostnader är huvudsakligen möteslokaler, mat och översättning av positionspapper. Det totala beloppet gemensamma kostnader delas vid årets slut på fyra och faktureras respektive region. Önskar Västernorrland och Norrbotten att dela sina kostnader ytterligare mellan region och kommunförbund meddelas detta sekretariatet i god tid. Tillkommer gemensamma kostnader efter den årliga faktureringen gjorts faktureras detta nästkommande år.

Norra Sveriges EU-politik förstärks genom samverkan

North Sweden European Office

North Sweden European Office, NSEO, är Norrbottens, Västerbottens, Jämtland Härjedalens och Västernorrlands gemensamma EU-kontor i Bryssel. NSEO omfattar därmed samma geografi som Europaforum Norra Sverige och är också i hög grad EFNS direktlänk till EU-arenan, inklusive samverkan inom Northern Sparsely Populated Areas, NSPA, mellan Brysselkontoren för norra Sverige, östra och norra Finland samt Nordnorge. NSEO har ett brett regionalt ägande i form av politiken, näringslivsorganisationerna och universiteten i norra Sverige, som genom en styrelse och ett Ägarråd fastställer mål och inriktning för kontorets arbete. Inom ramen för fastlagd inriktning och att företräda ett brett regionalt ägarskap är NSEO också en resurs för EFNS. NSEO utser företrädare att ingå i EFNS tjänstemannagrupper inom påverkansområdena för att bistå politiken och direktören för NSEO ingår i gruppen för samordnande tjänstemän. NSEO kan ta såväl initiativ till som ta på sig att för EFNS hålla i direkt Brysselrelaterade aktiviteter och ta fram underlag och förmedla EFNS ståndpunkter samt på olika sätt bidra till att koppla EFNS till relevanta EU-processer och aktörer. Den bredare samverkan för EU-relaterade frågor inom NSEO erbjuder även en kanal för EFNS att dra nytta av för en bredare regional samverkan när så bedöms relevant.

Northern Sparsely Populated Areas (NSPA)

NSPA är ett politiskt samarbete för gemensamt inflytande i EU mellan regionerna i östra och norra Finland, norra Norge och norra Sverige. Arbetet i NSPA sker via samordning av Brysselkontoren för respektive regioner i det EU-relaterade arbetet med en politisk styrkommitté bestående av fyra ledamöter från Sverige, fyra från Finland och två från Norge. Norra Sveriges deltagande i NSPA sker på uppdrag av EFNS och ledamöterna utses av respektive region, en per region, inom rapportörsgruppen för EFNS. Arbetet i NSPA förankras och återkopplas till rapportörerna och sekretariatet. EFNS tjänstepersongrupp är ett stöd till rapportörerna i nätverket och respektive region utser en regional NSPA tjänstepersonkontakt kopplad till den regionala representationen i styrgruppen för NSPA.

Andra aktörer i norra Sverige

Redan idag verkar EFNS i olika konstellationer för strategisk samverkan. För att stärka det mellanregionala samarbetet ytterligare, bredda informationsutbytet samt optimera resurserna krävs ett mer proaktivt nätverkande och närvaro i en mångfald av sammanhang. Detta stärker inte bara kompetensen inom organisationerna men också de fyra regionernas uppdrag och intressen i den invecklade EU-kontexten.

Andra europeiska politiska nätverk

Generellt går det att säga att ju närmare geografiskt en position tas desto vassare och ju fler som ställer sig bakom en position desto större chans är det att få gehör. EFNS synpunkter väger tyngre i EU sammanhang om fler regioner ställer sig bakom dem. Regionerna i EFNS använder sig av Europaforums arbete i sina andra europeiska politiska nätverk och får så en större chans att lyckas med påverkansarbetet.

Del 2: Påverkansområden

Inom EU fattas det beslut som är rättsligt bindande. Förordningar är direkt bindande och gäller över nationell lagstiftning. Direktiv ska införlivas i nationell lagstiftning. Den här typen av beslut tas för att säkerställa den inre marknaden (fri rörligheten av varor, tjänster, personer och kapital) och då även arbetsgivarfrågor samt miljö, energi och klimatfrågor.

Inom EU fattas det politiska beslut vars syfte är samordna EUs gemensamma utveckling. En stor del av finansieringen av det regionala utvecklingsuppdraget kommer från EUs sammanhållningspolitik¹. EU påverkar utvecklingen i norra Sverige genom att sätta ramar för vad EU medel kan användas till och vilka kriterier berättigar en regions aktörer att ta del av fonderna.

I syfte att uppnå målen med Europaforum norra Sverige har rapportörerna valt att arbeta inom fyra påverkansområden. Resterande del av dokumentet är uppdelad i fyra avsnitt- ett per påverkansområde. Avsnitten beskriver aktuella EU processer inom området och vad EFNS vill åstadkomma genom sin gemensamma politik.

¹ Finansiering av regionalt utvecklingsarbete. Uppdaterad rapport från SKR.
<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-834-0.pdf> .

Påverkansområde: Sammanhållningspolitik

Ett av EU:s allra viktigaste politikområden är den gemensamma sammanhållningspolitiken – EU:s regionalpolitik. Dess mål är ökad ekonomisk, social och territoriell sammanhållning med syfte att minska regionala skillnader och ojämlikhet mellan människor i EU och samtidigt öka EU:s tillväxt och konkurrenskraft gentemot resten av världen.

Den Europeiska sammanhållningspolitiken är av stor betydelse för norra Sveriges möjligheter till regional utveckling och därför är det viktigt att dess utformning präglas av flernivåstyre, dialog och subsidiaritet. För norra Sverige är det särskilt angeläget att beslut fattas som beaktar och tillgodoser de särskilda förutsättningar och möjligheter som präglar dess geografi. Det finns angivet i Sveriges anslutningsfördrag och artikel 174 i Lissabonfördraget, att särskild hänsyn ska tas till ”regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet”.

De glest befolkade regionerna i Sverige och Finland har en särställning i EU budgeten med en särskild pott pengar som fördelas genom EUs strukturfonder. Det särskilda gleshetsstödet till norra Sverige är, oaktat skrivningarna när Sverige gick med i EU och Lissabonfördraget, en politisk förhandling inför varje ny programperiod för Europaforum att särskilt bevaka och påverka.

Då EUs sammanhållningspolitik är avgörande för regionalt utvecklingskapital berör dess strategier och finansieringsinstrument samtliga områden som Europaforum påverkar inom.

Syfte och mål med påverkansområdet sammanhållningspolitik

I syfte att uppnå målen med Europaforum norra Sverige (se sida 4) vill rapportörerna inom sammanhållningspolitiken verka för:

- **Europeisk sammanhållning**
 - att norra Sverige tillsammans med samtliga medlemsländer och regioner i Europa håller ihop, utvecklar och bidrar till Europas fortsatta utveckling och konkurrenskraft
 - att EU:s sammanhållningspolitik fortsätter vara ett kraftfullt investeringsinstrument inom EU.
- **Utveckla och bidra till ett gott flernivåstyre**
 - att EU garanterar ett välfungerande flernivåstyre som bygger på ömsesidigt partnerskap
 - att partnerskapsöverenskommelse är ett viktigt strategiskt dokument som sätter ramarna för den nationella tillämpningen av sammanhållningspolitiken som helhet och anger viktiga principer för genomförandet utifrån nationella strukturer och förutsättningar. Arbetet med att ta fram en partnerskapsöverenskommelse bör ske i nära dialog med regionerna som har en särskilt viktig roll i och med sitt regionala utvecklingsuppdrag.
- **Säkerställa att norra Sveriges intressen tillvaratas när EU utformar politik**
 - att hänsyn tas till våra regioners särskilda förutsättningar genom extra allokering för att överbygga strukturella hinder för utveckling såsom gleshet och avstånd till större

marknad. Gleshetsallokeringen ska kunna användas flexibelt och möta regionernas särskilda förutsättningar och utmaningar.

- att EU:s regelverk för sammanhållningspolitiken anpassas till våra behov, efter subsidiaritet och regional anpassning
- att den territoriella dimensionen bör stärkas i alla delar av sammanhållningspolitiken för att bättre anpassa stöd och strategier till varje regions behov. Genomförandet och ansvar för genomförande ska ligga på den regionala nivån.
- **Öka kunskap och medvetenhet om EU-politik i politiska organ i norra Sverige**
 - att EFNS positioner förankras och diskuteras i de politiska organen.
- **Föra EU-politiken närmare medborgarna i norra Sverige**
 - att EFNS arbete gör att inverkan av EU politiken blir tydligare i norra Sverige

EU:s sammanhållningspolitik påverkas av flera parallella processer

Nedan beskrivs processerna inom sammanhållningspolitiken som EFNS har bedömt kan ha stor påverkan på norra Sverige.

EU-kommissionens arbetsprogram

Kommissionens arbetsprogram innehåller en handlingsplan för EU det kommande året. Där beskriver man hur de politiska prioriteringarna ska omsättas i konkreta åtgärder. I sitt arbetsprogram redogör kommissionen för hur kommissionsordförandens politiska prioriteringar ska omsättas i praktiken. Det innehåller en flerårig översikt som ska hjälpa berörda aktörer såsom EFNS att planera sitt samarbete med kommissionen.

Flernivåstyre och partnerskapsprincipen

Flernivåstyre innebär ett EU där lokala, regionala, nationella och överstatliga nivåer samarbetar inom ett partnerskap där ansvaret delas upp mellan de olika nivåerna och dess berörda myndigheter för att besluten på så vis ska tas på ett demokratiskt och legitimt vis. EU definierar partnerskapsprincipen som ett nära samarbete mellan offentliga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå i medlemsstaterna och med den privata och tredje sektorn. Partners bör vara aktivt involverade under hela programcykeln - förberedelse, genomförande, övervakning och utvärdering. Partnerskap måste ses i nära i ett kontext med flernivåstyre samt subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

EU:s långtidsbudget

EU:s långtidsbudget är en flerårig budgetram som omförhandlas vart sjunde år. De övergripande posterna budgeten behandlar är sammanhållningspolitik, jordbruk och miljö, inre marknad, innovation och digitalisering, grannländer och omvärlden, administration och förvaltning, migration och gränsförvaltning samt säkerhet och försvar. Sammanhållningspolitik samt jordbruk och miljö är de enskilt största posterna i budgeten, och är av särskild betydelse för norra Sveriges regionala utvecklingsarbete.

EU:s territoriella agenda

EU:s territoriella agenda tar fasta på vilket sätt drar EU fördel av styrkorna inom dess olika regioner, hur urbaniseringen påverkar EU, kopplar ihop regioner in EU samt hur samarbete mellan regioner inom EU kan stärkas. Territoriell sammanhållning har sin legala grund i samma artikel (174) i Lissabonfördraget som det slås fast att särskild hänsyn ska tas till de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet.

EU:s arbete med arktiska frågor

Norra Sverige är Arktis och bör betraktas som en plats där människor lever och arbetar, inte endast som en region som levererar naturresurser till övriga Europa. De senaste åren har EU vidgat sin syn på Arktis till mer än olja och gas. Norra Sverige har genom EFNS och NSPA fört in även andra perspektiv i diskussionerna, som resurseffektivitet, förnybar energi och decentraliserade energilösningar, sysselsättning och tillväxt.

Påverkansområde: Miljö, Energi och Klimat

I miljöpolitiken har EU och medlemsländerna en delad befogenhet att anta bindande akter i tre avseenden med lokala följder. Dessa är harmoniseringsregler vid miljökrav (ex. avgaser), regler för lägsta tillåtna miljöskyddsnivåer (vatten- och luftkvalitet bl.a.) och den gemensamma klimatpolitiken om utsläppsrätter (EU ETS) som täcker koldioxidemissioner från energiintensiv industri såsom järn- och stålindustrin och massa- och pappersindustrin.

EU-kommissionen presenterade för mandatperioden den *"Den europeiska gröna given"*; en ny tillväxtstrategi för att ställa om till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi till 2050 utan nettoutsläpp och en tillväxt frikopplad från resursförbrukningen. Planen innehåller ett 50-tal initiativ för att minska EU-ländernas negativa påverkan på klimatet via åtgärder för att; minska utsläppen och energianvändningen, skydda livsmiljön, säkra en hållbar livsmedelspolitik och öka återvinningen av varor. Given omfattar också insatser för ren och trygg energi, byggande och reovering och smart mobilitet.

Det pågår flera processer inom EU som berör förutsättningarna vad gäller mark och vatten för att skapa energi och biobaserade produkter. Inom den gröna given ryms till exempel en ny skogsstrategi, en strategi för biologisk mångfald, en handlingsplan för cirkulär ekonomi samt en plan för nollutsläpp till vatten, jord och luft. Det finns även planer på en revidering av energiskattedirektivet och en översyn av förordningarna LULUCF (Land Use, Land Use Change and Forestry) och förnybarhetsdirektivet (REDII). Dessa styrdokument berör särskilt norra Sveriges speciella förutsättningar vid energieffektivisering såsom skogssektorn, kallt klimat, långa avstånd, utbyggd fjärrvärme t.ex. Därtill pågår EU-arbete kring kriterier för hållbara investeringar (taxonomi) som kan hämma användning av och investeringar i biodrivmedel, bioenergi, fjärrvärme, energiutvinning ur avfall med mera.

Syfte och mål med påverkansområdet Miljö, Energi och Klimat

I syfte att uppnå målen med Europaforum norra Sverige (se sida 4) vill rapportörerna inom Miljö, energi och klimat verka för:

- Europeisk sammanhållning
 - att norra Sverige tillsammans med samtliga medlemsländer och regioner i Europa håller ihop, utvecklar och bidrar till Europas gröna omställningsarbete
- Utveckla och bidra till ett gott flernivåstyre
 - att EU:s initiativ för grön omställning bygger på ömsesidiga partnerskap
- Säkerställa att norra Sveriges intressen tillvaratas när EU utformar politik
 - att hänsyn tas till våra regioners särskilda förutsättningar genom regionalt anpassade lagstiftningar och direktiv.
- Öka kunskap och medvetenhet om EU-politik i politiska organ i norra Sverige
 - Att EFNS positioner förankras och diskuteras i de politiska organen.
- Föra EU-politiken närmare medborgarna i norra Sverige
 - Att EFNS arbete gör att inverkan av EU-politiken blir tydligare i norra Sverige

EU:s Miljö-, energi- och klimatpolitik påverkas av flera parallella processer

Nedan beskrivs processerna inom Miljö, energi och klimat som EFNS har bedömt kan ha stor påverkan på norra Sverige.

EU:s klimatlag

Förslaget om en europeisk klimatlag med ett antal åtgärdsförslag för att skapa ett långsiktigt ramverk för att nå målen i Parisavtalet. Bland annat ska en utvecklingsbana tas fram för hela EU som sätter ramen för utsläppsminskningar under perioden 2030–2050. Utvecklingsbanan, som ska ses över vart femte år och baseras på senaste teknikutvecklingen, ska kunna mäta utvecklingen samt ge förutsebarhet till offentliga myndigheter, företag och medborgare. Enligt förslaget ska EU-kommissionen få mandat att utfärda rekommendationer till medlemsländer vars åtgärder inte följer utvecklingsbanan. Kommissionen föreslås även inrätta en koldioxidbudget med kalkyl för utsläppsnivåer i EU.

Cirkulär ekonomi

EUS handlingsplan för den cirkulära ekonomin med åtgärder för hållbar produktion av elektronik, batterier, textilier, plast samt halvering av kommunalt avfall är relevant för norra Sverige med en etablerad infrastruktur för utveckling och produktion inom bioekonomi. Kommissionen betonar att handlingsplanen ska harmonisera med befintliga och nya strategier, exempelvis Agenda 2030 och EU:s nya industristrategi. Här gäller det att samverka med andra inom EFNS när det gäller påverkansinsatser och kompetensutveckling.

Livsmedelsproduktion

Från jord till bord, är en övergripande strategi för ett hållbart och konkurrenskraftigt livsmedelssystem med en handlingsplan. Den inrymmer åtgärder för en trygg livsmedelsförsörjning vid pandemier och klimathot (torka, skogsbränder) samt minskad klimatpåverkan längs hela livsmedelskedjan. Några åtgärder är riktade stimulanser för hållbar matproduktion, 20 procent mindre bruk av gödselmedel och åtgärder för minskat matsvinn. EFNS behöver särskilt bevaka åtgärder i ljuset av det krympande norrländska jordbruket och dess unika klimatologiska förutsättningar (odling av vall och fodersäd) och utmaningar (kort växtodlingsäsong).

Biologisk mångfald

EU:s strategi för biologisk mångfald till år 2030 med bland annat bindande mål om områdesskydd av 30 procent av land- och vattenområden inom EU, halverad användning av kemiska växtskyddsmedel och minst 25 procent av jordbruket i EU ska vara ekologiskt till 2030.

Även om förlusten av biologisk mångfald är ett globalt problem har den även allvarliga miljömässiga, hälsorelaterade och socioekonomiska konsekvenser lokalt. För att uppnå EU:s mål i frågan krävs en kombination av åtgärder på lokal, nationell och EU-nivå med fokus på god fysisk planering och markanvändning i tillämpningen av strategier för biologisk mångfald på alla styrenivåer. Här ges möjligheten för EFNS att betona principen om flernivåstyre för mer samordnade och kompletterande insatser från EU, regeringen samt lokala och regionala myndigheter.

Infrastruktur för alternativa drivmedel

Direktiv 2014/94/EU om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa drivmedel: Produktion, distribution och bruk av hållbara alternativa bränslen för olika transportslag är en avgörande del i klimatomställningsarbetet. Därav är det viktigt att bevaka initiativ och regelverk från EU som berör detta avseende. Det är särskilt relevant för norra Sverige och dess utmaningar med glesbygd, undermåliga transportförbindelser och demografi.

Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse reglerar utsläppskraven

EU-kommissionen tolkar undantagsbestämmelsen i avloppsdirektivet till nackdel för vissa kommuner i norra Sverige. Direktivet medger undantag från kravet på biologisk rening av syretärande ämnen (BOD7) för att sådan rening fungerar sämre i kyla. Regeln är att reningsverket måste finnas minst 1

500 m.ö.h. Sverige som medlemsland anser att det är lika kallt i Norrland som på den höjden på kontinenten.

Finansieringsinstrument för ett hållbart Europa.

EU:s struktur- och investeringsfonder (ERUF b.l.a.) samt andra tematiska fonder som är viktiga finansieringsverktyg för insatser inom miljö, energi och klimat i enlighet med regionala utvecklingsstrategierna i norra Sverige

EU-kommissionen har en tioårig klimatinvesteringsplan för att, med stöd från EU:s egna finansieringsinstrument, mobilisera offentliga och privata investeringsmedel i den gröna omställningen.

Energiunionen

Energiunionen är ramstrategin för att förena alla 27 energimarknader i ett framtida energisystem som är överkomligt, säkert, konkurrenskraftigt och hållbart. Detta omfattar såväl direktiv som förordningar som Energiskattedirektivet, Förnybartdirektivet REDII, energieffektiviseringsdirektivet, Clean Mobility Package, EU:s Energitransaktionsdirektiv. Energiunionen inkluderar även investeringsstrategier för ny smart infrastruktur och marknadsstruktur. Dessa bäddar för sektorsövergripande styrmedel som kanalisera investeringar till teknikutveckling, forskningsstöd och grön näringslivsutveckling.

Sverige har redan idag en hög andel förnybar energi på grund av gynnsamma naturförhållanden samt nationella styrmedel (elcertifikatsystemet, reduktionsplikten t.ex.). För EFNS gäller det att fortsätta arbeta för att EU-initiativ gynnar nationella styrmedel och lokalt producerad förnybar energi. En mer integrerad elmarknad innebär direkta och indirekta intäkter genom export av förnybar el och ökad klimatnytta för Sverige och Norrland som har unika tillgångar för grön elproduktion.

EU:s skogsstrategi

Bevaka åtgärderna i handlingsplanen för EU:s nya skogsstrategi för att det aktiva och hållbara norrländska skogsbruket ges goda förutsättningar att bidra till en biobaserad cirkulär ekonomi i Europa.

Ramdirektivet för vatten

I nuläget klarar mindre än hälften av våra svenska ytvatten målen i direktivet pga övergödning och miljögifter. Sverige är uppdelat i fem vattendistrikt där vi i norr har Bottenhavets och Bottenvikens vattendistrikt. Ramdirektivet har kompletterats med *Direktivet om grundvatten*; reglerar kravet för god kemisk grundvattenstatus. Fullt relevant pga en fjärdedel av vårt dricksvatten kommer från grundvatten som källa.

Påverkansområde: Forskning och innovation samt näringslivspolitik

EU är en stor aktör och finansär av forskning, innovation och tillväxtfrämjande åtgärder genom regleringar och olika finansieringsinstrument både inom sammanhållningspolitiken och konkurrensutsatta medel såsom Horisont Europa, Kreativa Europa, Erasmus+ Digitala Europa etc.

Insatser för forskning och innovation främjar inte bara vetenskapliga framsteg utan även strategiska insatser för tillväxt, hållbarhet, digitalisering och säkerhet. Finansiering i ramprogrammet sker i hård konkurrens med excellens som ledstjärna. Med regionens unika tillgångar och många ledande aktörer inom t.ex. bioekonomi, rymd, automation, digitalisering, distansoberoende tjänster har norra Sveriges företag, offentlig sektor och FoU-aktörer haft stora framgångar och ramprogrammet har visat sig vara ett betydande redskap för norra Sveriges utveckling.

EU:s insatser inom forskning och innovation utgör ett verktyg för genomförande och utformning av unionens politiska ambitioner och blir därför viktig att påverka på de områden som har betydelse för EFNS. Ramprogrammet för forskning och innovation, Horisont Europa, är det främsta verktyget för EU:s FoU policy från 2021. Det nya programmet har en som strategisk ansats för genomförandet EU:s politik och innehåller större och långsiktiga satsningar på utpekade prioriterade områden än dess föregångare horisont 2020. EU:s digitaliseringsstrategi och programmet Digitala Europa kommer att vara betydande för regionens möjligheter till innovationsarbete.

EU:s politik inom Näringsliv syftar till att förverkliga den inre marknaden samt att trygga EU:s råvaruförsörjning. Det sker genom en rad satsningar för att minska gränshinder och andra handelshinder vilket stärker konkurrenskraften för EU:s mikroföretag och små- och medelstora företag. På så sätt främjas framväxten av nya jobb och ekonomisk tillväxt. Genom EU:s konkurrenslagstiftning och regler motverkas snedvridning av marknaden och rättvisa och lika villkor eftersträvas. EU:s arbete manifesteras i en rad politikområden genom EU:s industristrategi, EU:s statsstödsregler, direktivet för offentlig upphandling, EU:s råvarustrategi samt näringslivspolitiska perspektiv av EU:s skogsstrategi. Näringslivspolitiken måste ta hänsyn till Norra Sveriges unika förutsättningar i form av gles befolkningsstruktur, avstånd till marknader, små arbetsmarknader och svårigheter att bilda kapital.

Syfte och mål med påverkansområdet Forskning och innovation samt näringslivspolitik

I syfte att uppnå målen med Europaforum norra Sverige (se sida 4) vill rapportörerna inom forskning och innovation samt näringslivspolitik verka för:

- Europeisk sammanhållning
 - Norra Sveriges aktörer, inklusive de många mikroföretagen, får möjlighet att delta i EU:s insatser för forskning och innovation och gynnas av den inre marknaden
- Utveckla och bidra till ett gott flernivåstyre
 - Regionalt inflytande över FoU-politik, inte minst för att uppnå tydligare synergier mellan sammanhållningspolitik och FoU-policy samt att de särskilda förutsättningarna för företagande i norra Sveriges tillvaratas i näringslivspolitiken.
- Säkerställa att norra Sveriges intressen tillvaratas när EU utformar politik
 - Utveckling av unionens inriktning inom näringslivs-, forsknings- och innovationspolitiken, eftersom skillnaderna är stora mellan gles befolkade regioner som norra Sverige och andra europeiska glesbygdsregioner med liknande behov och

förutsättningar för näringslivsutveckling, forskning och innovation. Lyfta regionens styrkor, utvecklingsområden och bidrag till unionens tillväxt och utveckling.

- Öka kunskap och medvetenhet om EU-politik i politiska organ nationellt och i norra Sverige
 - Att EFNS positioner förankras och diskuteras/kommuniceras i de politiska organen.
- Föra EU-politiken närmare medborgarna i norra Sverige
 - Att EFNS arbete gör att inverkan av EU politiken blir tydligare i norra Sverige

EU:s Forskning och innovation samt näringslivspolitik påverkas av flera parallella processer

Nedan beskrivs processerna inom forskning-, innovation- och näringslivspolitik som EFNS har bedömt kan ha stor påverkan på norra Sverige.

Finansieringsinstrument för forskning och innovation

Finansieringsinstrument såsom ramprogrammet för forsknings och innovation Horisont Europa med start 2021 har stor betydelse för finansiering till regionens FoU-aktörer och för regionens utveckling. Regional och ERUF-finansiering bidrar till att bygga kapacitet för ökat deltagande och synergier med EU-program för FoU och näringslivsutveckling. Det är viktigt för regionen att regionens styrkeområden är väl synliga och att FoU är en fortsatt och starkare prioritering inom ERUF och andra policyområden i EU.

Näringspolitik för SME och mikroföretag i glesbefolkade områden

Det är nödvändigt att påverka beslutsfattare för att utforma en näringspolitik som även gynnar regioner med vidsträckt glesbefolkade områden genom EU:s insatser och strategier inom till exempel inom skogsstrategin, industristrategin och arktisk strategi etc. Näringslivspolitikerna behöver ta hänsyn till Norra Sveriges unika förutsättningar i form av gles befolkningsstruktur, avstånd till marknader, små arbetsmarknader och svårigheter att bilda kapital.

Kompetensförsörjningspolitik som gynnar EU:s glesbefolkade regioner

Öka möjligheterna i norra Sverige att nyttja EU:s insatser för kompetensförsörjning som gynnar kompetensförsörjning för regional utveckling. Påverka EU-kommissionens initiativ att förbättra universitetens och andra aktörers förutsättningar och roll i kompetensförsörjningen i EU:s glesbefolkade regioner.

Digitalisering

Digitalisering utgör en prioritet i EU:s policy för att säkra europeisk tillväxt och konkurrenskraft och grön omställning. Arbeta för att EU:s insatser för digital omställning ska komma norra Sveriges företag och offentliga aktörer till godo.

Råvarubaserad industri

Uppmärksamma norra Sveriges bidrag till Europas råvaruförsörjning och betydelse för unionens självförsörjningsgrad. Med hjälp av EU:s stödinsatser kan norra Sverige ta en ännu större roll i utvecklingen av Europas industriella värdekedjor. Unionens policies och stödåtgärder bör ta hänsyn till regionala aktörers bidrag till FoU och utveckling av industriella processer och förädling som bidrar till att uppfylla unionens ambitioner för tillväxt och den gröna omställningen.

Smart specialisering och utveckling av näringslivet

Smart Specialisering utgör ett värdefullt verktyg för regionens utveckling och diversifiering samt bidrar till att samordna EU:s, nationella och regionala insatser för tillväxt. Den bör i ökad utsträckning nyttjas för att samordna insatser och tillvarata regionernas särskilda kapacitet och förutsättningar.

Påverkansområde: Infrastruktur

De transeuropeiska nätverken (TEN) är EU:s planeringsinstrument för infrastruktur på områdena transport (TEN-T), energi (TEN-E) och digital konnektivitet (eTEN). TEN-T är ett trafikslagsövergripande nät med en struktur på två nivåer för EU:s transportsystem - ett övergripande nät och ett stomnät. Det övergripande nätet är omfattande och ska säkra tillgänglighet till alla regioner medan stomnätet består av de delar av det övergripande nätet som är strategiskt viktigast för transportflödena både inom Europa och globalt sett. I norra Sverige innefattas Botniska korridoren och Luleå hamn i stomnätet.

För att underlätta genomförandet av TEN-T har även nio stomnätskorridorer definierats. Inom stomnätskorridorerna arrangeras korridorsforum där investeringsprioriteringar och nya samarbetsmöjligheter diskuteras. Sverige berörs framför allt av stomnätskorridoren Skandinavien-Medelhavet (ScanMed) som löper från Malta upp till Malmö för att sedan fortsätta i två ben, ett till Oslo och ett till Hallsberg, Stockholm och vidare mot ryska gränsen. Från år 2021 kommer, som det ser ut, även norra Sverige innefattas i de viktiga stomnätskorridorerna. En förlängning är föreslagen för ScanMed norrut längs med Botniska korridoren (BK) och vidare över landsgränserna till Narvik i Norge respektive Uleåborg i Finland. Förslaget innebär även att Sverige till viss del kommer beröras av stomnätskorridoren Nordsjön-Östersjön (NSB) som löper ner till Luleå från finsk sida. Det formella beslutet om förlängning fattas samtidigt med beslut om ny långsiktig EU-budget (MFF). Utöver de nio stomnätskorridorerna finns två horisontella prioriteringar – Sjömotorvägar (MoS) och The European Rail Traffic Management System (ERTMS), som båda är av stor vikt för norra Sverige.

Finansiering av infrastruktur hanteras i huvudsak nationellt, men det finns möjlighet till medfinansiering från EU-nivå. Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF) är EU:s finansieringsprogram för genomförandet av TEN. Genom CEF kan infrastrukturprojekt i regel medfinansieras med 10 % - 40 %, men en högre andel kan förekomma. Finansiering kan också komma från andra fonder och program såsom EU:s struktur- och investeringsfonder, Horisont Europa, Interreg och Invest EU. Förmånliga lån genom den Europeiska Investeringsbanken (EIB) är också ett alternativ till finansiering, framför allt när det gäller större infrastrukturprojekt. I ett annex till CEF definieras även EU:s stomnätskorridorer.

Syfte och mål med påverkansområdet infrastruktur

I syfte att uppnå målen med Europaforum norra Sverige (se sida 4) vill rapportörerna inom infrastruktur verka för:

- Europeisk sammanhållning
 - att norra Sverige ska länkas samman med hela Europa.
- Utveckla och bidra till ett gott flernivåstyre
 - att EU garanterar ett välfungerande flernivåstyre som bygger på ömsesidigt partnerskap
- Säkerställa att norra Sveriges intressen tillvaratas när EU utformar politik
 - att hänsyn tas till våra regioners särskilda förutsättningar och behov av utbyggd infrastruktur för att möta strukturella hinder för utveckling såsom gleshet och avstånd till större marknad
 - att EU:s regelverk på transportområdet anpassas till våra behov, efter subsidiaritet och regional anpassning
- Öka kunskap och medvetenhet om EU-politik i politiska organ i norra Sverige

- Att EFNS positioner förankras och diskuteras i de politiska organen.
- Föra EU-politiken närmare medborgarna i norra Sverige
 - Att EFNS arbete gör att inverkan av EU-politiken blir tydligare i norra Sverige

EU:s infrastrukturpolitik påverkas av flera parallella processer

Nedan beskrivs processerna inom infrastruktur som EFNS har bedömt kan ha stor påverkan på norra Sverige.

Revideringen av TEN-T

Förordningen för det transeuropeiska transportnätverket (TEN-T) fastställer EU:s åtagande för att utveckla ett sammanhållet europeiskt transportsystem. Nätverket har en struktur på två nivåer - ett övergripande nät och ett stomnät. Det övergripande nätet är omfattande och ska säkra tillgänglighet till alla regioner medan stomnätet består av de delar av det övergripande nätet som är strategiskt viktigast för transportflödena både inom Europa och globalt sett.

En effektiv grön samhällsomställning kräver fungerande transporter, både för gods och passagerare. För en överflyttning av transporter från väg till järnväg och sjöfart behöver det övergripande transportnätet i norra Sverige kompletteras med viktiga stråk, terminaler och hamnar. Detta skulle möjliggöra EU-finansiering och viktiga gränsöverskridande samarbeten. EU:s stomnät behöver även få en starkare sammankoppling med det övergripande transportnätet i norra Sverige, inte minst för att stärka de öst-västliga förbindelserna.

Parallellt med revideringen av TEN-T pågår även en översyn av förordningen för de europeiska godskorridorerna där det är viktigt för norra Sverige att en liknande förlängning norrut som för stomnätskorridoren Skandinavien-Medelhavet sker.

Stärka det nordiska perspektivet i den europeiska transportpolitiken

Norden har tillsammans drygt 26 miljoner invånare, men en ekonomisk styrka som ligger i paritet med Rysslands, Brasiliens och Kanadas (BNP ackumulerat). Norden sitter även på en enorm bank av naturresurser som inte minst EU är beroende av. Samtidigt är de nordiska ekonomierna starkt beroende av export och därmed av goda kommunikationer. Detta gäller såväl av de tunga råvaror (fisk, malm, timmer/pappersmassa) som Norden exporterar, men även sådana varor som de små- och medelstora företagen (som utgör över 85% av alla företag i Norden) behöver få ut till sina kunder.

Även befolkningen i Norden nyttjar hela Norden i ovanligt hög grad. 70 000 nordbor pendlar regelbundet över en nordisk gräns, och 5 000 personer flyttar mellan nordiska länder varje månad. Detta är ovanligt många jämfört med annan internationell mobilitet.

De nordiska statsministrarna har deklarerat att Norden ska vara världens mest integrerade region. På många områden ser det redan ut så. Transportområdet är dock inte ett sådant område. Där finns ännu en stor, outnyttjad potential. I samband med att de olika nordiska länderna upprättar långsiktiga planer behöver dessa samordnas på ett bättre sätt, framför allt i syfte att underlätta de gränsöverskridande transporterna.

Utformningen av instrument för finansiering av infrastrukturprojekt

Finansiering av infrastruktur hanteras i huvudsak nationellt, men det finns möjlighet till medfinansiering från EU-nivå. Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF) är EU:s

finansieringsprogram för genomförandet av TEN. Finansiering kan också komma från andra fonder och program såsom EU:s struktur- och investeringsfonder, Horisont Europa, Interreg och Invest EU.

Investeringar i norra Sveriges transportinfrastruktur bör möjliggöras via ERUF och även prioriteras som insatsområde inom ramen för Fonden för rättvis omställning (JTF) samt i den nationella återhämtningsplanen.

Strategin för hållbar och smart mobilitet

Vitboken om en färdplan för ett gemensamt europeiskt transportområde från 2011 är kommissionens vision om ett konkurrenskraftigt och hållbart europeiskt transportsystem. Den ligger till grund för EU:s nuvarande transportpolitik och behandlar samtliga trafikslag och horisontella prioriteringar som säkerhet och resurseffektivitet samt minskat oljeberoende i transportsektorn. Vitboken planeras nu att ersättas av en ny strategi - Strategin för smart och hållbar mobilitet. Strategin kommer att ta avstamp i EU:s nya tillväxtstrategi, den gröna given, och ha det övergripande målet att minska transportsektorns utsläpp med 90% till år 2050. Åtgärder planeras inom följande områden:

1. Öka andelen rena fordon och alternativa bränslen för väg, sjöfart och luftfart.
2. Öka andelen mer hållbara transportsätt som järnväg och inre vattenvägar och förbättra effektiviteten i hela transportsystemet.
3. Att främja rätt konsumentval och praxis med låga utsläpp.
4. Investera i lösningar med låga och nollutsläpp, inklusive infrastruktur.

Det är viktigt för EFNS att se till att hänsyn tas till våra regioners särskilda förutsättningar och behov av utbyggd infrastruktur för att möta strukturella hinder för utveckling såsom gleshet och avstånd till större marknader.

Arktis och infrastrukturfrågorna

Nya transportleder och handelsvägar, råvarutillgångar, känslig miljö och det förändrade säkerhetspolitiska läget, gör Arktis intressant för EU. Norra Sverige behöver positionera sig som en konkurrenskraftig, hållbar och innovativ arktisk region. Tillsammans med övriga regioner inom Arktis finns goda möjligheter till en starkare samverkan för att tillsammans utveckla en hållbar tillväxt i Arktis. Långa avstånd till marknader ställer höga krav på väl fungerande och effektiv användning av transportsystemet. Förlängning av stomnätskorridoren Skandinavien-Medelhavet innebär en viktig länk till det europeiska Arktis och möjliggör ett sammanhängande transportsystem i nord-sydlig riktning men också den öst-västliga förbindelsen som skapar tillgänglighet till marknader i Asien.

Flygets betydelse inom Europaforums område

I den region som Europaforum Norra Sverige omfattar, vilket är drygt halva Sveriges yta men endast cirka 10 procent av antalet invånare, finns 15 flygplatser med reguljär passagerartrafik. Av dessa är fyra statliga och resterande icke-statligt ägda. De flygplatser som finns i norra Sverige bidrar var och en till att skapa förbättrad regional tillgänglighet och ökade möjligheter att minska avstånden till övriga delar av Sverige och vidare ut i världen. Framför allt norra Sveriges inland saknar i stort sett möjlighet till personresande med tåg samtidigt som bil- och bussförbindelser inte är ett realistiskt alternativ för långväga resor. Flyget utgör samtidigt en källa till utsläpp som är negativa för klimatet. Det innebär ett behov av utveckling av koldioxidneutralt flyg genom biobaserade bränslen parallellt med ett utvecklat elflyg.

EU:s regelsystem behöver vara utformat så flyget i norra Sverige kan säkerställas, bland annat genom att offentligt stöd till icke statliga flygplatser tillåts. EFNS arbetar också för att påverka olika europeiska finansiella stöd, till exempel strukturfondsmedlen, så att de kan användas för att utveckla

regionens mindre flygplatser som är klassade som SGEI-flygplatser (Services of General Economic Interest).

European Rail Traffic Management System (ERTMS)

European Rail Traffic Management System (ERTMS) är ett EU-gemensamt signalsystem för järnväg bland annat med syfte att underlätta gränsöverskridande trafik på järnvägen inom unionen. Införandet av ERTMS ska samordnas med en reinvestering av den nuvarande föråldrade signalanläggningen. Fullständigt införande av ERTMS är ett mål för stornätet till 2030 och för övergripande nätet till 2050, förutom för isolerade nät, men hittills har det endast införts på några pilotbanor i norra Sverige - Botniabanan och Haparandabanan.

Införandet i såväl Sverige som i övriga Europa går långsamt. EU-lagstiftningen tolkas olika i olika länder och Sverige har bestämt att fordonsägarna till stor del själva ska betala för införandet, vilket gör att EFNS regioner, som agerar försöksregioner, har lagt in stora medel (250 miljoner) i detta utan att få ut något mervärde. Riksrevisionen har granskat effektiviteten i införandet av ERTMS, se [här](#), och där bedöms Trafikverket ha underskattat kostnaderna för införandet av ERTMS kraftig och nyttan för gränsöverskridande trafik bedöms vara begränsad. För att digitalisering av transportsektorn ska ske i en snabbare takt och i hela TEN-T-systemet bör en EU-modell utvecklas som ger en ekonomisk nytta till den som väljer att gå före i teknikutveckling.